

T. B. M. M. (S. Sayısı : 677)

**Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti
Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korun-
masına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun
Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri ve
Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/564)**

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

24 6 . 1993

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG/101-572/05136

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulunca 21.6.1993 tarihinde kararlaştırılan «Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı» ile gerekçesi birlikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Erdal İnönü

Başbakan V.

GENEL GEREKÇE

Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmalarının ana amacı, Taraf ülkeler arasında sermaye ve teknoloji akımını teşvik ve ilgili ülkenin hukuk düzeni içinde nasıl korunduğunu tespit etmektir.

Bilindiği üzere, genel ekonomik politikamızın ana hedefleri arasında; ülke müteşebbis ve sermayesinin dış ülkelere açılması, yabancı sermaye ve teknolojisinin ülkemize gelmesi yolu ile ülke ekonomisinin dünya ekonomisi ile entegre edilmesi bulunmaktadır.

Bu çerçeve içinde, ülkemizde yatırım yapan yerli ve yabancı sermayenin çalışma esaslarını belirlemek ve teşvik etmek amacıyla Yüce Meclisimiz tarafından kabul edilen çeşitli kanunlara paralel olarak, yatırım ve ticarî ilişkilerimizin yoğun olduğu veya bu cihetle bir potansiyel görülen ülkelerle, 1961 yılında başlatılan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmalarının imzalanması hızlandırılmış ve şimdide kadar yirmialtı ülkeyle anılan anlaşma imzalanmış bulunmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti arasında sermaye ve teknoloji akımını hızlandırmak amacıyla imzalanan, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasının esasları şöyle özetlenebilir :

1. Türkiye ve Arnavutluk'da uygulanan yabancı sermaye ve kambiyo mevzuatına açıklık kazandırmak ve karşılıklı tanıtılmasına imkân vermek,

2. Türkiye ve Arnavutluk'da yabancı sermayenin kamulaştırma ve devletleştirme yönünden tabi olacağı muamele ve sahip olduğu haklara açıklık getirmek ve

3. Her iki ülkede, özel teşebbüsle devlet arasında çıkabilecek ihtilafların çözüm yollarını tespit etmektir.

Ülkemizde halen faaliyette bulunan Arnavutluk sermayeli hiçbir şirket bulunmamaktadır. Bu Anlaşmayla, az da olsa bir kısım Arnavutluk menşeli sermayenin ülkemize gelmesi beklenmekle birlikte, esasen artık yurt dışına açılmaya başlayan Türk yatırımcılarının Arnavutluk'da yapacakları yatırımlar için emniyetli bir ortamın temini öngörülmektedir.

Bu Anlaşma, Türk özel teşebbüsüne Arnavutluk, Arnavut teşebbüsüne Türkiye'de karşılıklı ekonomik ve yasal güvence verirken, ilgili ülkelere yeni herhangi bir yük getirmemektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu maddede, Anlaşma metni içinde sık sık sözü edilen yatırım, yatırımcı, hâsılat ve yatırımla ilgili faaliyetlerin tanımları yapılmaktadır. Özellikle «yatırım» tanımı 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanununa paralellik sağlanarak hazırlanmıştır.

Madde 2. — Bu maddeye göre, Taraflardan her biri, diğer Tarafın yatırımcılarının yatırımlarını kendi kanunî şartlarına uygun olarak yapılmış olması halinde koruma ve teşvik etmeyi taahhüt etmektedir.

Taraflardan her biri diğer Tarafın yatırımcılarının yatırımlarına ülkesinde eşit ve adil muamelede bulunmayı taahhüt etmektedir.

Ayrıca bu maddede, Millî Muamele ve En Ziyade Müsaadeye Mazhar Millet Prensipleri düzenlenmektedir. Ancak, herhangi bir üçüncü ülke yatırımcılarına uluslararası anlaşmalarla sağlanan özel avantajlar, vergilendirme ile ilgili olarak yapılan karşılıklı düzenlemeler veya oluşturulan gümrük birlikleri, ekonomik birlikler ya da benzer kuruluşlar çerçevesinde tanınan ayrıcalıklar, En Ziyade Müsaadeye Mazhar Millet Prensibine istisna teşkil etmektedir.

Madde 3. — Bu madde, T. C. Anayasasında yer alan kamulaştırma ve devletleştirme konularını kapsamakta ve hangi şartlarda bu işlemlerin gerçekleştirilebileceği belirtilmektedir. Bu şartlar; kamulaştırmanın kamu yararı amacıyla yapılması ve yürürlükteki mevzuat uyarınca eşitlik ilkesinin gözetilmesi ile yeterli ve etkin bir tazminat ödemesinin yapılmasıdır.

Ayrıca madde; ev sahibi ülkede savaş, olağanüstü hal ve benzeri durumların ortaya çıkması halinde diğer Taraf yatırımcıları zarara uğramışsa, zarara uğrayan Taraf yatırımcılarına uygulanacak muamelede Millî Muamele ve En Ziyade Müsaadeye Mazhar Millet Prensiplerinin (hangisi daha elverişli ise) gözetilmesi hükmünü getirmektedir.

Madde 4. — Sermaye ve gelirlerin transferini düzenleyen bu maddede, bir yatırımla ilgili bütün transferlerin serbest bir konvertibl kur üzerinden ve gereksiz gecikme olmaksızın gerçekleştirilmesi Taraflarca garanti edilmektedir. Transferlerin serbest bir konvertibl kur üzerinden yapılması kambiyo mevzuatımıza uygundur.

Madde 5. — Bu maddede, Âkit Taraflardan birinin ülkesinde yapılmış olan yatırımın, yatırımcının ülkesinde sigorta edilmiş olması halinde sigorta şirketinin yatırımcının haklarına halefiyeti düzenlenmektedir. Ayrıca bir uyuşmazlık durumunda Anlaşmanın X uncu maddesi yoluyla çözüme gidilecektir.

Madde 6. — Bu maddede, yatırımların ve ilgili faaliyetlerin benzer durumlarda Anlaşma ile sağlanandan daha elverişli bir muameleye tabi olmalarını sağlayan, her bir Tarafın kanun ve nizamlarına, uluslararası hukukî yükümlülüklerine, ya da Taraflardan herhangi biri tarafından üstlenilen bir yatırım sözleşmesi veya diğer yükümlülüklerle aykırı olmayacağı belirtilmektedir.

Madde 7. — Bu madde ile, Taraflar kamu düzeni, ahlakın korunması, uluslararası barış ve güvenliğin temini veya kendi güvenliğinin korunması açısından gerekli önlemleri alabilecek, ayrıca Anlaşmadan doğan haklara zarar vermeden yatırımların tesisine yardımcı birtakım formaliteler geliştirebileceklerdir.

Madde 8. — Bu madde, her bir Tarafın vergi politikasını belirlerken, diğer Tarafın yatırımcılarının yatırımlarına adil ve hakkaniyetle davranılmasını sağlayacağı hükmünü getirmektedir.

Madde 9. — Bu madde, Taraflara, Anlaşma ile ilgili olarak doğabilecek bir uyuşmazlığı çözmek, Anlaşmanın uygulama veya yorumlanmasına ilişkin herhangi bir hususu, Taraflardan birinin talebi üzerine anında görüşme imkânını vermektedir.

Madde 10. — Bu maddede bir Taraf ile diğer Tarafın yatırımcısı arasında çıkabilecek yatırım uyuşmazlıklarının çözüm yolları düzenlenmektedir. Öngörülen prosedüre göre, öncelikle uyuşmazlık karşılıklı görüşmeler yoluyla çözümlenmeye çalışılacak, altı ay içinde çözüme ulaşılamazsa; yerel yargı organlarına başvurma yolu açık tutulmak kaydıyla uluslararası tahkim yoluna başvurma hakkı kullanılabilir. Bununla birlikte, yatırımcı uyuşmazlığı yerel yargı organına getirmiş ve kesin karar alınmış ise uluslararası tahkim yoluna başvurma imkânı kalmamakta, bir yıl içinde kesin karar alınamamış olması halinde ise uyuşmazlık Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıkları Çözüm Merkezi (ICSID) ya da UNCITRAL Tahkim Kurallarına göre oluşturulacak tahkim heyetine götürülebilecektir.

Son fıkranın amacı yerel mahkemelerde kesin hükme bağlanmış uyuşmazlıkların, tekrar uluslararası bir mercide tartışılmasını önlemektir.

Madde 11. — Bu Anlaşmanın uygulama ve yorumundan dolayı Taraflar arasında doğabilecek uyuşmazlıkların çözüm yolları düzenlenmiş, doğrudan ve anlamlı müzakerelere ağırlık verilmiştir. Ayrıca bir uyuşmazlık Anlaşmanın onuncu maddesi uyarınca bir uluslararası tahkim kuruluna götürülmüş ve hâlâ kurul önünde bulunmakta ise, aynı uyuşmazlık bu madde hükümlerine göre başka bir tahkim kuruluna götürülemez. Bu hüküm, bir uyuşmazlığın aynı anda birden fazla yargı merciinde görülmemesi temel ilkesine uygundur.

Madde 12. — Anlaşmanın yürürlüğe girme ve yürürlük süresi bu maddede düzenlenmektedir.

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

Esas No. : 1/564

Karar No. : 46

3 . 5 . 1994

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı Komisyonumuzun 27.4.1994 Tarihli 13 üncü Birleşiminde Dışışleri Bakanlığı ile Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı temsilcilerinin katılmalarıyla görüşülmüştür.

Genel ekonomik politikamızın gereği olarak, ülkemiz müteşebbislerinin ve sermayesinin dışa açılması, yabancı sermaye ve teknolojisinin ülkemize gelmesi yoluyla ekonomimizin dünya ekonomisi ile entegre edilmesi çerçevesinde, iki ülke arasında sermaye ve teknoloji akımını hızlandırmak amacıyla taşıyan Tasarı, Komisyonumuzca uygun görülerek aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Plan ve Bütçe Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili
<i>Erdal İnönü</i>	<i>Fethi Akkoç</i>
Izmir	Bursa
Üye	Üye
<i>Celâl Kürkoğlu</i>	<i>Orhan Kilercioğlu</i>
Adıyaman	Ankara
Üye	Üye
<i>Mehmet Sağdıç</i>	<i>Tunç Bilget</i>
Ankara	Aydın
Üye	Üye
<i>Şerif Ercan</i>	<i>B. Doğançan Akyürek</i>
Edirne	İstanbul
Üye	Üye
<i>Atilla Mutman</i>	<i>Ahmet Dökülmez</i>
Izmir	Kahramanmaraş
Üye	
<i>Ali Eser</i>	
Samsun	

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

Esas No. : 1/564

2 . 6 . 1994

Karar No. : 52

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 24.6.1993 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça önhavalesi gereği Dışişleri Komisyonunda görüşüldükten sonra 3.5.1994 tarihinde Komisyonumuza havale edilen «Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı» Komisyonumuzun 1.6.1994 tarihinde yaptığı 56 ncı birleşiminde hükümeti temsilen Devlet Bakanı Bekir Sami Daçe'nin Başkanlığında, Dışişleri ve Maliye Bakanlıkları ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı temsilcilerinin de katılmalarıyla incelenip, görüşülmüştür.

Bilindiği gibi, Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı ve bu Planın dilimleri olan Yıllık Programlarda; ülke ekonomisinin dışa açılması ve bu çerçevede, müteşebbis ve sermaye gücünün dış ülkelere, yabancı sermaye ve teknolojinin de ülkemize getirilmesi suretiyle, ülke ekonomisinin dünya ekonomisi ile entegre edilmesi öngörülmektedir.

Yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşmalarının ana amacı, Taraf ülkeler arasında sermaye ve teknoloji akımını teşvik ve ilgili ülkenin hukuk düzeni içinde nasıl korunduğunu tespit etmektir.

Anlaşma ile; Türkiye ve Arnavutluk'da;

— Uygulanan yabancı sermaye ve kambiyo mevzuatına açıklık kazandırmak ve karşılıklı tanıtılmasına imkân vermek,

— Yabancı sermayenin kamulaştırma ve devletleştirme yönünden tabi olacağı muamele ve sahip olduğu haklara açıklık getirmek,

— Özel teşebbüsle devlet arasında çıkabilecek ihtilafların çözüm yollarını tespit etmek,

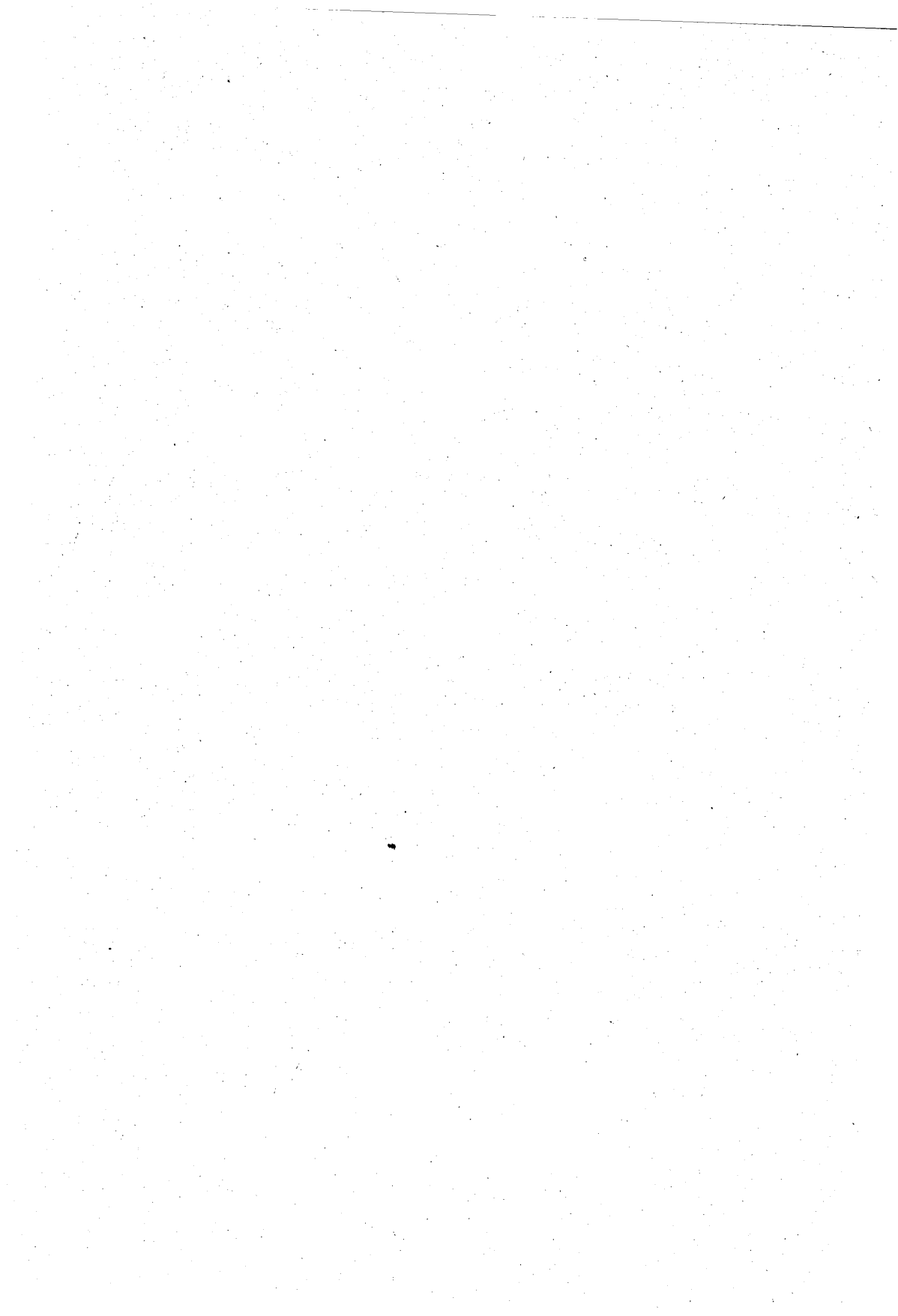
Gibi esasları ihtiva eden hükümlere yer verilmiş bulunmaktadır.

Yapılan görüşmeleri takiben, sözü edilen Anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğuna dair düzenlemeyi ihtiva eden tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca da be-nimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Dışişleri Komisyonunda aynen kabul edilen tasarımın, 1 inci maddesi ile yürürlük ve yürütmeye ilişkin 2 nci ve 3 üncü maddeleri Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili
<i>Ilyas Aktas</i>	<i>Mehmet Dönen</i>
Samsun	Hatay
Sözcü	Kâtip
<i>Yılmaz Ovalı</i>	<i>Hayri Doğan</i>
Bursa	Antalya
Üye	Üye
<i>Veli Andaç Durak</i>	<i>Timurçin Savaş</i>
Adana	Adana
Üye	Üye
<i>Gaffar Yakın</i>	<i>Bilâl Güngör</i>
Afyon	Ankara
Üye	Üye
<i>M. Nedim Budak</i>	<i>Melih Pabuççuoğlu</i>
Ankara	Balıkesir
Üye	Üye
<i>Bahattin Şeker</i>	<i>Zeki Ergezen</i>
Bilecik	Bitlis
Üye	Üye
<i>Nevfel Şahin</i>	<i>A. Adnan Türkoğlu</i>
Çanakkale	Çorum
Üye	Üye
<i>Muharrem Şemsek</i>	<i>İbrahim Yaşar Dedelek</i>
Çorum	Eskişehir
Üye	Üye
<i>İsmail Köse</i>	<i>Mehmet Alp</i>
Erzurum	Kars
Üye	Üye
<i>Yahya Uslu</i>	<i>Abdullah Gül</i>
Manisa	Kayseri
Üye	Üye
<i>Alaettin Kurt</i>	<i>Mehmet Ali Yavuz</i>
Kocaeli	Konya
Üye	Üye
<i>Mustafa Yılmaz</i>	<i>Nevşat Özer</i>
Malatya	Muğla
Üye	Üye
<i>Doğan Baran</i>	<i>Vahdet Sinan Yerlikaya</i>
Niğde	Tunceli

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1 Haziran 1992 tarihinde Tirana'da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma'nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

E. İnönü
Başbakan V.
Devlet Bakanı
C. Çağlar
Devlet Bakanı
E. Ceyhan
Devlet Bakanı
Akın Gönen
Devlet Bakanı
G. Ergenekon
Devlet Bakanı
M. Kahraman
Devlet Bakanı
M. A. Yılmaz
Devlet Bakanı
Ş. Ercan
Adalet Bakanı
M. S. Oktay
İçişleri Bakanı
İ. Sezgin
Maliye ve Gümrük Bakanı
S. Oral
Bayındırlık ve İskân Bakanı
Prof. O. Kumbaracıbaşı
Ulaştırma Bakanı
Y. Topçu
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı
M. Moğultay
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı
E. Faralyalı
Turizm Bakanı
Prof. A. Ateş

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı
E. İnönü
Devlet Bakanı V.
S. Oral
Devlet Bakanı
İ. Tez
Devlet Bakanı
Prof. T. Akyol
Devlet Bakanı
O. Kilercioğlu
Devlet Bakanı
Ö. Barutçu
Devlet Bakanı
E. Şahin
Devlet Bakanı
M. Batallı
Millî Savunma Bakanı
N. Ayaz
Dışişleri Bakanı
H. Çetin
Millî Eğitim Bakanı
K. Toptan
Sağlık Bakanı
Y. Aktuna
Tarım ve Köy İşleri Bakanı
N. Cevheri
Sanayi ve Ticaret Bakanı
M. T. Köse
Kültür Bakanı
D. F. Sağlar
Orman Bakanı
V. Tanır

Çevre Bakanı
B. D. Akyürek

**DIŞIŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN**

Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

**PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN**

Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Dışışleri Komisyonu metninin 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Dışışleri Komisyonu metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Dışışleri Komisyonu metninin 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

İLE

ARNAVUTLUK CUMHURİYETİ

ARASINDA

YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN
ANLAŞMA

Bundan sonra Taraflar olarak anılacak olan Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti,

Özellikle bir Taraf yatırımcılarının, diğer Tarafın ülkesinde yapacakları yatırımlarla ilgili olmak üzere, aralarındaki ekonomik işbirliğini artırma arzusu ile,

Anılan yatırımların tabi olacağı uygulamalara ilişkin bir anlaşma akdinin, sermaye ve teknoloji akımı ile tarafların ekonomik gelişmesini teşvik edeceğini kabul ederek,

İstikrarlı bir yatırım ortamı meydana getirmek ve ekonomik kaynakların en etkin biçimde kullanılmasını sağlamak üzere, yatırımların adil ve hakkaniyete uygun muameleye tabi tutulmasının arzu edildiğini kabul ederek, ve,

Yatırımların teşviki ve karşılıklı korunması için bir anlaşmanın imzalanması kararıyla,

Aşağıdaki şekilde anlaşmaya varmışlardır:

MADDE I

Tanımlar

Bu anlaşmanın amacı bakımından:

1. «Yatırımcı» terimi :

- (a) Bir Tarafın yürürlükteki mevzuatına göre vatandaşı sayılan gerçek kişileri,
- (b) Diğer Tarafın ülkesinde ve o Tarafın kanun ve nizamları çerçevesinde yatırım yapmış ve yatırım yapmaya niyet ediyor olmaları şartıyla; bir Tarafın yürürlükteki mevzuatı çerçevesinde kurulmuş ve merkezi o Tarafın ülkesinde bulunan şirketler, firmalar veya iş ortaklıkları gibi tüzel kişileri ifade eder.

2. (a) «Yatırım» terimi her türlü varlığı ve sınırlayıcı olmamakla beraber özellikle aşağıdakileri kapsar :

- (i) Hisse senetleri veya bir şirkete katılımın diğer şekilleri,
- (ii) Yeniden yatırımda kullanılan hâsılatlar, para alacakları veya malî değeri olan yatırım ile ilgili diğer haklar,
- (iii) Taşınır ve taşınmaz mallar, aynı zamanda ipotek, ihtiyatî haciz ve rehin gibi diğer haklar ve malın ülkesinde bulunduğu Tarafın kanun ve nizamlarına uygun olarak tanımlanan diğer benzer haklar,
- (iv) Endüstriyel ve fikrî mülkiyet hakları, patentler, endüstriyel tasarımlar, ticarî markalar, peştemaliye, know-how ve diğer benzer haklar,
- (v) Doğal kaynaklarla ilgili olanlar dahil, hukuken veya sözleşme ile tanınan iş imtiyazları.

(b) Bu terim, ülkesinde yatırımların yapıldığı Tarafın kanun ve nizamlarına uygun olarak yapılmış olan bütün doğrudan yatırımları ifade eder. «Yatırımlar» terimi bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden önce veya sonra bir Tarafın ülkesinde yapılmış olan bütün yatırımları kapsar.

3. (Hâsılat» terimi, bir yatırımdan elde edilen, özellikle, ancak sınırlayıcı olmakla birlikte kâr, faiz ve temettüleri ifade eder.

4. Ülke; kara sınırları, karasuları ve ülkesinde yatırım yapılan Tarafın uluslararası hukuka uygun olarak egemenlik ve yargılama haklarına sahip olduğu ve iki taraf arasında karşılıklı bir anlaşmayla sınırlı kıta sahanlığını ifade eder.

MADDE II

Yatırımların Korunması ve Teşviki

1. Taraflardan her biri, kendi kanun ve nizamları çerçevesinde, benzer koşullarda herhangi üçüncü bir ülkenin yatırımcılarının yatırımlarına uygulanandan daha az elverişli olmamak kaydıyla kendi ülkesinde yatırımları ve ilgili faaliyetleri teşvik edecektir.

2. Taraflardan her biri, kurulmuş olan bu yatırımlara, kendi yatırımcılarının yatırımları ile üçüncü bir ülke yatırımcılarının yatırımlarına uyguladığı muameleden hangisi en elverişli ise, o muameleden daha az elverişli olmayan bir muamele uygulayacaktır.

3. Tarafların, yabancıların ülkeye giriş, geçici ikamet ve istihdamla ilgili kanun ve nizamlarına uygun olarak :

(a) Taraflardan her birinin vatandaşlarının, kendilerinin veya kendilerini istihdam eden ilk Tarafın yatırımcısının önemli bir miktar sermaye veya başka kaynak taahhüdünde bulunduğu veya bulunmak üzere olduğu bir yatırımın kurulması, geliştirilmesi, idaresi amacıyla veya işletilmesine ilişkin tavsiyelerde bulunmak üzere diğer Tarafın ülkesine girmesine ve kalmasına izin verilecektir.

(b) Bir Tarafın yürürlükteki kanun ve nizamlarına uygun olarak kurulan ve diğer Tarafın yatırımcılarının yatırımları olan şirketler, seçtikleri idarî ve teknik personeli, tabiyetlerine bakılmaksızın istihdam etmeye mezun olacaklardır.

4. Bu maddenin hükümlerinin, Taraflardan herhangi birinin taraf olduğu aşağıda belirtilen anlaşmalar üzerinde bir etkisi olmayacaktır :

(a) Mevcut veya gelecekteki herhangi bir gümrük birliğine, bölgesel ekonomik teşkilata ilişkin olanlar veya benzeri uluslararası anlaşmalar,

(b) Tamamen ya da esas olarak vergilendirmeye ilişkin olanlar.

MADDE III

Kamulaştırma ve Tazminat

1. Yatırımlar, kanunen izlenmesi gereken yönetime ve bu Anlaşmanın II nci Maddesinde konu edilen genel prensiplere uygun olarak, kamu yararına ve ayrımcı olmayacak biçimde yapılmadıkça ve anında yeterli ve etkin tazminat ödenmedikçe, kamulaştırılmayacak veya devletleştirilmeyecek, kamulaştırma ya da devletleştirilmeye eşdeğer etkisi olan önlemlere tabi tutulmayacaktır.

2. Tazminat, kamulaştırılan yatırımın kamulaştırma işleminin yapıldığı veya öğrenildiği tarihteki gerçek piyasa değerine eşit olacaktır. Tazminat beklenmedik bir gecikme olmaksızın ödenecek ve serbestçe transfer edilebilir olacaktır.

Piyasa değerinin belirlenememesi halinde; tazminat adil prensipler çerçevesinde, sınırlayıcı olmamakla birlikte, yatırılan sermaye, sermaye kazançları, cari hâsılatlar, amortisman ve geriye transfer edilen sermaye dikkate alınarak tespit edilecektir.

MADDE IV

Geriye İade ve Transfer

1. Taraflardan her biri, bir yatırımla ilgili bütün transferlerin kendi ülkesinden içeri ve dışarı serbestçe ve makul olmayan bir gecikme olmaksızın gerçekleştirilmesine izin verecektir. Bu transferler, aşağıdakileri içerir :

- (a) Hâsılatlar;
- (b) Bir yatırımın tamamının veya bir kısmının satışı veya tasfiyesinden elde edilen kazançlar,
- (c) Madde III çerçevesinde tazminat,
- (d) Yatırımla ilgili borçlardan kaynaklanan faiz ödemeleri ve geri ödemeler,
- (e) Diğer Tarafın ülkesinde bir yatırımla ilgili çalışma izni almış olan bir Tarafın vatandaşlarının elde ettikleri maaşlar, haftalık ücretler ve diğer ödemeler,
- (f) Bir yatırım uyumsuzluğundan doğan ödemeler.

2. Transferler, yatırımın yapıldığı konvertibl para birimi veya yatırımcı ile ilgili Taraf arasında anlaşmaya varıldığı takdirde herhangi bir konvertibl para birimi ile, transfer tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden yapılacaktır.

3. Birinci ve ikinci paragraflara bağlı kalmaksızın, her bir Taraf, aşağıdakilerle ilgili olarak, kanun ve nizamlarını uygulama hakkına sahiptir :

- a) Bu Maddede, transferlerle ilgili olarak belirtilen uygulamalarda takip edilecek prosedürlerin, gecikmeye mahal vermemek ve bu Maddenin birinci ve ikinci paragraflarında belirtilen koşulların özüne zarar vermemek şartıyla, belirlemek;
- b) Para transfer raporları talep etmek;
- c) Temettü veya diğer transferleri stopaj yoluyla gelir vergisine tabi tutmak. Ayrıca, her bir Taraf alacaklıların haklarını koruyabilir, ya da yargılama usullerinin doğru bir şekilde ifasını; kanunlarının âdil, ayrımcı olmayan bir tutum ve iyi niyetle uygulanması ile garantileyebilir.

MADDE V

Halefiyet

1. Eğer bir Taraf yatırımcısının yatırımı, ticarî olmayan risklere karşı kanunî bir sistem dahilinde sigortalanmışsa, sigortalayanın sigorta anlaşmasının şartlarından ileri gelen her türlü halefiyeti diğer Tarafa tammacaktır.

2. Sigortalayan, yatırımcının sahip olabileceği haklar dışında hiç bir hakka sahip olmayacaktır.

3. Bir Taraf ile sigortalayan arasındaki uyumsuzluklar, bu Anlaşmanın onuncu maddesi hükümlerine göre çözümlenecektir.

MADDE VI

Aykırılık

Bu Anlaşma, yatırımları ve ilgili faaliyetleri, benzer durumlarda Anlaşma ile sağlananlardan daha elverişli bir muameleye tabi kılan;

- a) Taraflardan her birinin kanun ve nizamları, idari uygulamaları veya usulleri ya da idari veya yargısal kararları,
- b) Uluslararası hukukî yükümlülüklere, veya
- c) Taraflardan herhangi biri tarafından, bir yatırım sözleşmesi veya yatırım izni kapsamındaki de dahil, üstlenilen yükümlülüklere aykırı olmayacaktır.

MADDE VII

Engelleme

1. Bu Anlaşma, Tarafların herhangi birinin kamu düzeni ve ahlakının korunması, uluslararası barışın ve güvenliğin temini ve idamesi ya da kendi temel güvenliğinin korunmasına ilişkin yükümlülüklerinin ifası için gerekli önlemleri almasını engellemez.

2. Bu Anlaşma, Tarafların, yatırımların tesisi için Anlaşmadan doğan hakların özüne zarar vermemek şartıyla özel formaliteler tayin etmesine mani değildir.

MADDE VIII

Vergilendirme

Taraflardan her biri, vergi politikaları ile ilgili olarak, diğer Tarafın yatırımcılarının yatırımlarına muamelede âdil ve hakkaniyete uygun davranılmasını sağlamalıdır.

MADDE IX

Müzakere

Taraflar, Anlaşma ile ilgili herhangi bir uyuşmazlığı çözümlemek veya Anlaşmanın uygulanması veya yorumlanmasına ilişkin herhangi bir hususu görüşmek için, Taraflardan birinin talebi üzerine anında istişarede bulunmayı kabul ederler.

MADDE X

Bir Taraf ile Diğer Tarafın

Yatırımcıları Arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü

1. Taraflardan biri ile diğer Tarafın bir yatırımcısı arasındaki yatırımla ilgili uyuşmazlıklar, yatırımcı tarafından detay bilgileri içerecek şekilde ve yazılı olarak ülkesinde yatırım yapılan Tarafa bildirilecektir. Yatırımcı ve ilgili Taraf uyuşmazlıkları mümkün olduğunca iyi niyetle, karşılıklı görüşme ve müzakereler yoluyla çözümlenmeye çalışacaklardır.

2. Eğer uyuşmazlıklar, birinci paragrafta belirtilen yazılı bildirim tarihinden itibaren altı ay içinde, bu yolla çözümlenemezse; uyuşmazlık, yatırımcının seçebileceği aşağıdaki mercilere sunulabilir :

(a) Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonunun Tahkim Kurallarına göre bu maksatla kurulacak bir tahkim heyeti (UNCITRAL),

(b) Her iki Tarafın da bu Merkeze üye olmaları halinde, Devletler ile Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü Sözleşmesi ile kurulmuş olan Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıkları Çözüm Merkezi (ICSID),

Şu şartla ki, eğer yatırımcı uyuşmazlığı, uyuşmazlığa taraf olan Âkit Tarafın Adli Yargılamasına götürmüşse, bir yıl içinde nihai kararın alınmamış olması gerekir.

3. Tahkim, aşağıda belirtilen esaslar çerçevesinde yapılacaktır:

(a) İşbu Anlaşmanın hükümleri;

(b) Sınırları içerisinde yatırım yapılan Tarafın kanunlar ihtilafı ile ilgili kural-
larını da içeren milli kanun ve nizamları.

4. Tahkim kararları uyuşmazlığın bütün tarafları için kesin ve bağlayıcı olacaktır. Her iki Taraf verilen kararları kendi kanunları çerçevesinde yerine getirecektir.

MADDE XI

Âkit Taraflar Arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü

1. Taraflar, işbu Anlaşmanın yorumu veya uygulaması konusunda aralarında vaki olan herhangi bir uyuşmazlığı iyi niyet ve işbirliği ruhu içinde, çabuk ve adil bir şekilde çözümlenmeye çalışacaklardır. Bu bakımdan, Taraflar bu gibi çözümlere varmak için doğrudan ve anlamlı müzakerelerde bulunmayı kabul ederler. Eğer Âkit Taraflar, uyuşmazlığın ortaya çıkmasından itibaren altı ay içinde sözü edilen yöntemle anlaşmaya varamazlarsa, herhangi birinin talebi üzerine, uyuşmazlık üç üyeli bir tahkim heyetine götürülebilir.

2. Her bir Taraf talebin tebellüğ edilmesinden itibaren iki ay içinde, birer hakem tayin edecektir. Bu iki hakem, üçüncü bir ülke vatandaşı olan üçüncü bir hakemi Başkan olarak seçeceklerdir. Taraflardan biri belirlenen süre içinde bir hakem tayin edemezse, diğer Taraf, Uluslararası Adalet Divanının Başkanından bu tayini yapmasını talep edebilir.

3. Eğer iki hakem, seçilmelerinden itibaren iki ay içinde Heyet Başkanının seçimi konusunda anlaşma sağlayamazlarsa, Heyet Başkanı, Taraflardan birinin talebi üzerine Uluslararası Adalet Divanı Başkanı tarafından seçilecektir.

4. Uluslararası Adalet Divanı Başkanı, işbu maddenin ikinci ve üçüncü paragraflarında belirtilen konularda görevini yerine getirmekten alıkonulursa veya bu şahıs Taraflardan birinin vatandaşı ise seçim Başkan Yardımcısı tarafından yapılacaktır. Eğer Başkan Yardımcısı da görevini yerine getirmekten alıkonulursa veya Taraflardan birinin vatandaşı ise seçim Taraflardan birinin vatandaşı olmayan en kıdemli Divan üyesi tarafından yapılacaktır.

5. Tahkim Heyeti, Heyet Başkanının seçildiği tarihten itibaren üç ay içinde, işbu Anlaşmanın diğer maddeleriyle tutarlı olacak şekilde usul kuralları üzerinde anlaşmaya varacaklardır. Böyle bir anlaşmanın sağlanamaması halinde, Tahkim Heyeti, Uluslararası Adalet Divanı Başkanından uluslararası tahkim usulünü dikkate alarak usul kurallarını tayin etmesini talep edebilir.

6. Aksi kararlaştırılmadıkça, üçüncü hakemin seçildiği tarihten itibaren sekiz ay içinde, bütün beyanlar yapılacak ve bütün duruşmalar tamamlanacak ve Tahkim Heyeti - hangisi daha sonra gerçekleşirse - duruşmaların bittiği tarihte veya son be-

yanlardan sonra iki ay içinde karara varacaktır. Tahkim Heyeti, nihai ve bağlayıcı olacak kararını oy çokluğu ile alacaktır.

7. Başkanın, diğer hakemlerin masrafları ve yargılama ile ilgili diğer masraflar Taraflarca eşit olarak ödenecektir. Bununla birlikte, Tahkim Heyeti giderlerin daha yüksek bir oranının Taraflardan biri tarafından ödenmesine re'sen karar verebilir.

8. Eğer bir uyuşmazlık, bu Anlaşmanın onuncu maddesi uyarınca bir uluslararası tahkim heyetine sunulmuş ve hâlâ orada çözümü beklemekte ise, aynı uyuşmazlık işbu madde hükümleri uyarınca başka bir uluslararası tahkim heyetine sunulamayacaktır. Bu, her iki taraf arasında doğrudan ve anlamlı görüşmeler yoluyla bağlantı kurmayı engellemeyecektir.

MADDE XII

Yürürlüğe Girme

1. İşbu Anlaşma, onay belgelerinin teatisinin tamamlandığı tarihte yürürlüğe girecek, on yıllık bir dönem için yürürlükte kalacak ve bu maddenin ikinci paragrafına göre sona erdirilmedikçe de yürürlükte kalacaktır. İşbu Anlaşma, yürürlüğe giriş tarihinde mevcut olan yatırımlara uygulanacağı gibi bundan sonra yapılan veya gerçekleşen yatırımlara da uygulanacaktır.

2. Taraflardan her biri, yazılı olarak diğer Tarafa bir yıl önceden feshi ihbarda bulunarak, Anlaşmayı, ilk on yıllık dönemin sonunda veya bundan sonra her an sona erdirebilir.

3. İşbu Anlaşma Taraflar arasında yazılı bir anlaşma ile değiştirilebilir. Herhangi bir değişiklik, Taraflardan her birinin, diğer Tarafa değişikliğin yürürlüğe girmesi için gerekli tüm dahili formaliteleri tamamladığını bildirmesi üzerine, yürürlüğe girecektir.

4. İşbu Anlaşmanın sona erme tarihinden önce yapılan ya da edinilen ve bu Anlaşmanın uygulanacağı yatırımlarla ilgili olarak, bu Anlaşmanın diğer bütün maddelerinin hükümleri, söz konusu sona erme tarihinden itibaren ilâve bir on yıl daha yürürlükte kalacaktır.

1.6.1992 tarihinde Tirana'da İngilizce iki asıl nüsha olarak düzenlenmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti
Hükümeti Adına

Arnavutluk Cumhuriyeti
Hükümeti Adına

